

RENOVACIÓ

Setmanari Nacionalista Republicà

Any IV.—TARRAGONA, 19 Agost de 1916.—Núm. 151.

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Rambla de Sant Joan, 50, baixos
TELÉFON, 255

Els treballs se publiquen baix la
responsabilitat de llurs autors.
No's retornen els originals.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Trimestre ..... 1'50 ptes.
Anuncis, a preus convencionals.

NACIONALISME REPUBLICÀ? COMUNISME

ESTÀ fóra de dubtes que'l republicanisme, fracassat, desprestigiad, a Catalunya, a Espanya, atravesa una fonda crisi. La migrada—migrada per tots conceptes—, representació republicana que té en la actualitat un seient en les Corts d'Espanya, rés farà per a aixecar l'esperit del poble. La massa republicana paga actualment la culpa d'haver cregut més en els homes que en els ideals. La caiguda dels ídols ha sepultat les idees. Fem una gloriosa excepció pels diputats catalans qui en la passada legislatura portaren als escans del Congrés la representació republicana a Catalunya.

Però així i tot, amb crisi i desprestigi de republicanisme, al meu entendre cal parlar de República en aquests moments en que sembla viure en l'ambient una inquietut precursora d'un gran moviment d'esquerra a Catalunya. No s'ha d'oblidar el marxamo republicà si es vol que l'eficàcia d'aquest moviment arribi a la mateixa entranya del poble.

Siguent republicà s'es «més» nacionalista. Es com una accentuació i una extensió de la protesta. Se fa més aguda la nostra rebeldia de catalans protestant de la monarquia de l'Alfons XIII que de les cadenes de Felip V.

Ésser republicà, vol dir, en la nostra terra, ésser home de llibertat i de democràcia. Es un valor entes. No se ha de desconeixer que'l poble, en la rudimentària educació política que ha rebut, ho entén així. El Nacionalisme a seques no parlarà mai a les nostres masses. Els primers passos del poeta, com els d'un nèn, vacilants i tremolosos, poden deturar-se davant de l'espectacle meravellós de la naturalesa que l'envolta. No en và el primer poeta fou el primer nacionalista.

El terratinent pot admirar corprés les aigües del riu que amaren les seves terrés i el sol que les feconda. Les vinyes ubèrrimes i els blats carregats d'espigues respondran al cap d'avall a la seva admiració. Però al miserable qui demana pa no se li pot cridar: Catalunya! ni al desvalgut que té sed de Justícia se li pot contestar: Autonomia! ni als clams d'ira dels obrers en vaga s'els hi pot respondre amb «Els Sègadors». El Nacionalisme del poeta es el catalanisme literari de vint anys enrera. El Nacionalisme del terratinent, del fabricant, del propietari, és el nacionalisme de la Lliga, oficina de negocis amb advocat consultor.

Nacionalisme ha de volguer dir: República, per la tradició de llibertat i democràcia que representen aquests ideals al nostre poble. Nacionalisme ha de volguer dir: Socialisme, perquè l'etern plet, formidable i únic, que separa als homes en dos estaments, en dugues castes, en dugues categories, se falli en favor dels humils.

En altres termes: la llibertat de Catalunya com a garantia de la llibertat dels catalans, dintre d'un règim d'una major equitat social.

Aquest sentit de modernitat humana ha d'informar, al meu entendre, qualsevol moviment d'esquerra que surti a la palestra, si's vol que la seva acció se faci irresistible. Un gran partit català amb aquestes orientacions ha de gaudir de l'hegemonia política de Catalunya.

CASSIMIR GIRALT.

FEU rotllo! Aparteu les criatures! Repiqueu fort! Sensacional! Avui veureu com un federal de la *flamarada*, un ateo, un que li diuen *menja-capellans*, farà un grandió elogi... ¿de qui dirie? ¡¡dels jesuïtes!!

Si; dels jesuïtes. Sombrero en má; el cap alt i'l cor net, tributarem avui un aplauso sincer i lleal als jesuïtes espanyols que colonizaren l'Argentina i'l Paraguai.

Ja es cosa forta; es tota una muntanya, per nosaltres, el tindre que dirigir un elogi a la Companyia de Jesús, però pensém en les paraules del Mestre: del més acerrim adversari no posis reparo en rendir-li tribut d'admiració si un dels seus fets el consideres digne d'aplausos, com no temis en censurar al més amic si aquest es mereixedor de la teva repulsa.

Que'm sigui permés, avants, una digressió. Recordo, javiat sols viurém de recorts!, que en un café de Tarragona, qual nom no vé al cas, me trobava sovint amb un senyor, qual apellido tampoc cal mencionar, amb qui les nostres idees eren diametralment oposades. Ell era conservador i per molt demunt de les seves idees polítiques posava la religió. Malgrat aixó era extremadament tolerant i mai hi havia en les nostres discussions, a vegades bastant acalorades, ni un insult ni una paraula agraviada per les opinions contraries. El respecte mútuu, l'exemplar correcció en que discutíem lo humà i lo diví, era un al·licient, una força d'atracció que sovint s'exerxeix entre'ls que professen idees oposades, per reanudar les nostres controvèrsies. En una d'aquestes va ferme ell l'apologia dels jesuïtes. Que eren homes de ciencia; que durant segles en que les nacions estaven totes revoltades, les lletres, la ciencia i les arts estaven reclosos en els seus convents; que'ls seus col·legis eren els millors...

—Però, D. Julio, vaig dir-li interrompint-lo, si'ls jesuïtes han sigut tan bons i tan savis com V. diu ¿perqué un rei catòlic, apostòlic i romà, Carles III, amb aquieccencia del Quefe suprém de l'Esglesia catòlica, apostòlica i romana el Papa Clement VI, va expulsar-los d'Espanya i de totes les Indies?

—Per una venjansa del Comte d'Aranda, qui disfrutava de l'absoluta confiança de Carles III. Els jesuïtes no volgueren tan solsament secundar sino que fin s'oposaren als seus plans polítics i d'aquí que posant per pretext que'ls jesuïtes intrigaren a la Cort d'Espanya va lograr del rei el decret d'expulsió.

—Admetent aquest pretext lo natural i l·logic era que'ls expulsessin de Madrid, però ¿quina culpa en tenien els que vivien a províncies i sobre tot els que residien a llocs distanciat de la Cort d'Espanya, en aquell immens imperi colonial en que el sol mai se ponía?

—En totes les coses del mon, va replicar-me, s'ha d'examinar lo que's veu i lo que no's veu; lo aparent i lo real. El motiu aparent de l'expulsió dels jesuïtes va ser per qué intrigaven a la Cort d'Espanya; el motiu verdader es un misteri.

Jo crec avui haver aclarit aquest misteri. Per mi no es altre que'l sistema comunista que implantaren els jesuïtes espanyols al colonisar la part de territori comprés entre l'Argentina i'l Paraguai.

Ja es sabut que'ls espanyols descobridors d'América al desembarcar en aquest país trovaren que'ls indígenes, anomenats *indios*, perque'ls descubri-

dors se creien trovarse a les Indies, sentien per ells una gran admiració, els consideraven *enviats del cel* i'ls hi oferien tot quan tenien. Quina devia ser la conducta dels espanyols que al poc temps els indios els miraven com *enviats del infern*; de pacífics se tornaren en selvatjes i totes les armes els hi semblaven bones per combatrels a sang i a foc. Un historiador argentí referint-se en aquella época diu textualment:

«Los españoles quisieron oro, y exterminaron medio continente para adquirirlo. Asaltados los indios a traición, diezmados con barbarie, perseguidos y aterrados no tenían refugio en que cobijarse ni sueño tranquilo, ni día pacífico.»

En aquest ambient de crudel hostilitat el 11 d'Agost de 1588 tres jesuïtes espanyols, Solomí, Ortega i Fildé, es dirigien al cor de la residència de la raça guaraní, la més important de totes les que poblaren aquets països, sense armes, aprenent el llenguatge dels indios, sometent-los per la persuasió, passant mil perills, atravesant boscos plens de fièrres i atravesant rius caudalosos i allí entre l'Argentina i Paraguai, territori avui conegut per *Misiones*, fundaren la *República guaraní*, la primera República establerta en tot América. Eren tan excelents els mitjans emplejats per aquells jesuïtes per educar i civilitzar als indios que cada dia noves tribus se sometien voluntariament. En 1629 se calculava la població de la República guaraní en més de 100.000 habitants dividits en 21 pobles. A cada família se li donava en usufruct una casa, una porció obertes, un boç de terra per conrear i'ls instruments de treball. Se l'imposava l'obligació, dos dies a la setmana, de treballar la terra comunal anomenada en guaraní *tupamboé* o casa de Deu. Els productes d'aquesta terra comunal se destinaven als malalts o impeditos de treballar; a reserva pels anys de males cullites i per canviar per altres productes que ells necessitaven. Els jesuïtes havien establert per tot el territori de la República guaraní: l'abolició de l'esclavitud, abolició de la pena de mort, abolició de la moneda, abolició de la propietat privada.

A cada poble hi havia una escola i, naturalment tractant-se de jesuïtes, una església. L'idioma oficial era'l guaraní el que s'ensenyava en les escoles. També l'aritmética i nocions de cosmografia. La manutenció i ensenyansa dels nens anaven a carrec de les Municipalitats. Les autoritats municipals eren electives. Per fer més agradable el treball, dematí i tarde s'interrompia per organitzar balls i jocs entre'ls indios. S'anava i's tornava del treball en professó amb música i cants. Primer que a Buenos Aires la República guaraní va conèixer l'impremta i fins el gravat en llibres que feien els indios que havien après dibuix. Els jesuïtes perfeccionaren l'industria textil dels indios. Les dones vestien el *tipoy* i'ls homes de cotó. Els edificis comunals eren de pedra picada ostentant escultures i pintures de relatiu merit artistic. Un indio, Iapugny, va escriure un llibre de caracter religiós en guaraní.

El lema dels habitants de la República guaraní era

La autoridad del común es superior a la del Rey.

Era tan gran la prosperitat moral i material de la República guaraní que va ser l'enveja de les autoritats civils i eclesiàstiques de Buenos Aires. Las civils volien imposar també als indios d'aquella República la llei d'*encomiendas*, que consistia en el pago de tributs per medi del treball personal. Els

jesuites s'hi oposaren. L'historiador argentí, José Manuel Estrada, de qual «Historia de la República Argentina» extrec aquets dats, diu:

«Justicia cumplida sea hecha a los jesuitas, ellos fueron el baluarte de los indígenas contra las demasias de las autoridades españolas.»

De qui els jesuites rebien els agravis i guerra despiadada eren de les autoritats eclesiàstiques de Buenos Aires. A l'Església catòlica, apostòlica i romana no li convé que hi haigi pobles com en la República guaraní en que no's coneixia la propietat privada. An ella li convé que en tots els pobles hi haigi pobres i rics. Als primers per explotarlos els seus diners, als segons la seva ignorancia. Resultant aquí infructuosos tots els mitjans posats en joc fins la violència contra els jesuites de la República guaraní pel molt amor que'ls indios els hi profesaven, fins sortir en sa defensa amb les armes a la mà, les autoritats eclesiàstiques de Buenos Aires recorren en queixa a Madrid i a Roma. D'aquí, per mi el veritable motiu, de l'ordre d'expulsió dels jesuites d'Espanya i de totes les indies promulgada pel rei catòlic, apostòlic i romà Carles III amb l'aquiescència del Quefe suprem de l'Església catòlica, apostòlica i romana Clement VI.

Cal confrontar solsament la fetxa d'expulsió per convenses, 1766. Es a dir quan la República guaraní se trobava en plena prosperitat va vindre l'orde d'expulsió dels jesuites.

Resultat de l'expulsió va ser canviar els jesuites per freres franciscans; les autoritats indígenes per espanyols, i sometre a tots a les mateixes lleis que a les demés colonies. Va despoblar-se i decaure de tal modo amb el nou règim que encare avui es conegut aquell territori per *las ruinas de Misiones*.

Poden estar ben segurs tots els espanyols que si avui Inglaterra en l'hora crítica que está passant totes les colonies l'ajuden en homes, diners i queviures, degut al seu agrament per l'excelent sistema de colonisació que amb elles ha seguit, de la mateixa manera d'haver-se continuat aquí el règim implantat pels jesuites, al donar-se a Buenos Aires el crit d'independencia el 25 de Maig de 1810 i que va escampar-hauria trovat en els 200.000 indios guaranis la més ferma oposició i avui encare Sud América perteneixeria a Espanya. Però, doscentes mil voltes sigué l'independencia del Sud América, si, com avants perteyen a Espanya, tenia que ser un padró d'ignominia, per la explotació ronyosa del clero, lleis brutals i feude de tots els lladrocinis.

Tornant a la República guaraní observem que'l sistema comunista allí implantat pels jesuites es el mateix que anhelan els socialistes, suprimint les autoritats eclesiàstiques i canviant per laica l'ensenyansa religiosa. Lo que als socialistes tants sacrificis i tanta sang els hi costa per no arribar avui encare a l'implantació del seu ideal, tres jesuites ho lograren. Aixís quan se digui que'l socialisme es una utopia se pot ben contestar que no es tal, desde'l moment que ha estat implantat en una part d'América.

Per descarrec de la meva conciencia haig de fer constar que'l socialisme d'Estat no es el meu ideal. En el socialisme domina l'igualtat. Jo aspiro que en tot regeixi la llibertat. Veiem, sinó, lo que passava a la República guaraní. A la mateixa hora els indios anaven i tornaven del trevall; a la mateixa hora descansaven i's divertien; totes les necessitats personals eren nivellades. Les cases, carrers i pobles tots eren iguals. Tanta igualtat i simetria, la vritat, me reventen. El meu somni daurat es una societat en que garantit el dret a la vida i castigada la vagancia imperi la més completa llibertat en totes les esferes de la vida i de l'activitat humana.

De tots modos s'ha de regoneixer l'immensa importancia de l'obra realisada pels jesuites espanyols al fundar la República guaraní. Per aquesta benèfica i humanisima tasca; per la nostra innata simpatia a tots els perseguits per la justicia per causes polítiques, socials o religioses, sigui qui sigui; recordant les paraules del Mestre d'elogiar al adversari quan la nostra raó consideri algún dels seus fets digne d'aplaus; síguens avui permés, que un federal de la *flamarada*, un ateo, un que li diuen

menja-capellans (¡quin mal gust!); sombrero en má, el cap alt i'l cor net, tributi un homenatge d'admiració als jesuites espanyols fundadors de la República guaraní.

P. REDÓN.

Buenos Aires, 12 Juliol de 1916.

La Rambla de San Carles ha de quedar a les fosques

PER que la creiem justa la queixa ens la fem nostra.

No fá molts anys teniem la Rambla de San Carles en un estat tal d'abandono que mes que una via principal de capital de provincia semblava un arrabal de poblet modestísim.

Fins que un día la commiseració dels tarragonins feu que es posés atenció en tan important via i's prengué el determini de adecentar-la.

Se començá per desfer aquell adefeci de davant de l'Institut aon la acera estava a una alzada de un primer pis.

Vingué després la gran reforma capdal que devia convertir aquell carrer, que, aleshores, era una verdadera carretera espanyola, en una via moderna...; vingué doncs lo del adoquinat, completant-lo amb la construcció d'aceres i bordillos...

Ja semblava doncs que l'urbanització de la Rambla de San Carles era complerta, pero heu-s'aquí que mancava un complement, quelcom inprecindible pel bell conjunt qu'es pretenia i faltava a resoldre la qüestió de la llum.

Vol dir aixó que la Rambla de San Carles no tenia medi de iluminar-se en arriant al vespre? No, i si. No, per que tenia instalada un servei de bombilles eléctriques. I si, per que aquestes bombilles apenes donaven una mica de resplandor, i tenint en compte que les demes arteries principals de Tarragona estaven servides d'arcs voltaics, no hi havia motiu per que aital Rambla fos considerada com un

Aquesta seria la veritat quan uns dies després es celebráren festes bastant importants per commemorar l'instalació de mexeros de gas i que venien a substituir aquell pecat de bombilles. Aquestes festes venien a demostrar la satisfacció dels veíns de la Rambla de San Carles per la justa reforma. (I aquí el comentari nostre: Aquesta satisfacció entre el veínat no debia ésser, per que llurs aspiracions no havien de quedar complertes fins i tan que la Rambla de San Carles estés servida d'arcs voltaics, com la Plassa del Port, com el Pla de la Catedral...)

Aixís doncs, la Rambla Vella havia canviat d'aspecte i fins feia goig. Pero, heu-s'aquí que aquest *estato quo* actual vol ser romput i nostre magnífic Ajuntament segurament que sense meditar-ho gaira; i un xic per servir mes comodament a la onnipotent Canadencia, te prés l'acord de fer retrocedir les coses de la dita Rambla i preté remontarnos an aquell tems aon aital carrer no servia mes (de part de nit) que per a ser teatre de coloquis d'enamorats i de galanteries gatesques. Vol substituir el fluixet servei de mexeros pel detestable de bombilles...

Nosaltres no volem acabar-nos de pendre aquest assumpte per la part seriosa o sinó fora cosa de fer quiscunes consideracions i fins retreure a l'«Atracció de Forasters». S'ha de tindre en compte que a l'Hotel Paris hi fan posada la majoria de personalitats i turistes que visiten Tarragona, i que dirán aquets forasters, sovint ilustres, si al sortir, havent sopat, van a caure dins la cuneta per manca de llum, o topen de cara contra la baioneta calada del centinella del quartel o s'interposa en un moment crític entre dos enamorats?

Si per necessitat de la ciutat o per comoditat de la Canadencia es fá necessari suplir els mexeros de gas pel fluit eléctric, qu'es fassi en bona hora; la Rambla de San Carles, que no vol ser la Vella, hi té dret, però no te dret a unes inútils bombilles sinó a uns arcs voltaics com els demes carrers principals de Tarragona. I no es cosa que l'opinió públi-

ca d'aital carrer acavi per donarse per satisfeta amb tal que la potencia de les bombilles siguen de tantes o quantes bugies, no, sinó que deu moures fins lo-grar que a dita Rambla s'hi veigi i no sigui una eceptió denigran...

Sabem que els veíns se proposen remetre al Ajuntament una instancia amb tal sentit. Molt bé. Ho aplaudim i fins si entre el veínat si compta quiscun regidor de la majoria quasi tenen per segura la victoria, de lo contrari... a la protesta.

ELEGÍA

A la senyoreta M. C.

Eixa tardor jo moriré,
tu'm seguirás
i a mi vindrás...
... i a mi vindrás l'altre tardor que vé!
Ben a prop meu,
a mon costat, hi haurà'l sepulcre teu;
i. oh! mon amor,
d'entre'ls ossos del pit
d'allí, ont hi hauria'l cor,
una cura hi naixerá
i amb ansia s'enflará
tot lentament...
quedament...
fins a arribá a ta freda sepultura:
per la menuda esclatxa passará
i amb dolç dalit
tos ossos estrenyerá
i amb la més folla ternura...!

Jo mort, quan la tardor que vé
amb l'eura contra'l cor t'estrenyeraré...!

WERTHER.

La "Unió Catalanista"

Elecció de la nova Junta permanent

DUMENGE al mati tingué lloc en el Casal Catalanista del districte II l'anunciat Concil General extraordinari de representants de l'Unió Catalanista, el qual Concil fou presidit pel doctor Martí i Julià, ocupant llocs en l'estrada els membres de la Junta Permanent dimissionaria senyors Serra i Moret, Francesc X. Casals, Grant i Sala, Manen, Barceló i Macià Mallol. Aprop les onze és oberta la sessió, i després de llegir i ésser aprovada l'acta anterior, s'expressa que l'objecte del Concil és l'elecció de la Junta Permanent que deu substituir a l'actual. S'efectuà la votació, donant el següent resultat:

President, En Antoni Colomer i Tutau, per 60 vots; Vis-president, En Pere Manén i Artés, per 60 vots; Tresorer, En Joaquim Delclós i Dols, per 65; Secretari general, En R. Margarit, per 65; Secretari de propaganda, En Amadeu Peig, per 50; Secretari de Relacions Exteriors, En F. Pineda i Verdguer, per 65; Secretari d'Acció i Cultura social, En Frederic Barceló, per 65; Vocal primer, En Ramón Navarro, per 60; Vocal segon, En Eduard Xalabarder i Serra, per 65; Vocal tercer, En Joan Monés, per 65; Vocal quart, En Antoni Carbonell, per 65.

La presidencia dóna per proclamada la nova Junta i demana si cap dels presents vol fer cap manifestació.

Seguidament feu ús de la paraula N'Amadeu Peig, expresant el pesar que sentia per la manca del doctor Martí i demés membres de Junta i manifesta el seu convenciment de que no deixaràn de prestar el seu concurs a l'actuació que va a continuar l'Unió.

El doctor Martí i Julià s'aixecà a fer son discurs de comiat. Començá despedint-se en nom propi i de sos companys de Junta; feu historia de la seva actuació en la presidencia de l'Unió, esmentant l'Assamblea de Barcelona a l'any 1904 i recordant la desidencia que s'hi inicià; així com també els principis nacionalistes i dels drets dels homes proclamats. Remembrà la Solidaritat i l'Assamblea de Tarragona, evidenciadores dels pessimismes de la

Junta Permanent davant d'aquells actes, afirmant que d'aleshores vé aquest quietisme que plana damunt de la Unió. Feu esment de l'aprovació del missatge del 3 de Jener de 1915, fruit de les seves predicances de des de 1898, que va entrar a l'Unió, i que hi han injectades les ideologies socialitzants en els principis nacionalistes de la mateixa. Afirmà que'l seu error més gran fou el de posar a la pràctica aitals radicalismes, puix després—digué—me he adonat de que'ls meus amors de Catalunya i el Socialisme no vivien en el cor dels homes de l'Unió. Quan m'he adonat d'això, he cregut que havia d'anar a la dissolució de l'Unió, com el millor sacrifici patriòtic a fer i en el qual tots hi estarien conformes. Aquí m'he equivocat novament. Dirigint-se als elegits de nou, els desitja acert i èxits, desitjant que s'inspirin en la puresa tradicional, amb dignitat. Si ho feu aixís—esclamà—les meves benediccions vos acompanyaran; en cas contrari us maleiré. I acabà son emotivament discurs dient: Adeus-siau! L'història ens judicàrà a tots! (Aplaudiments).

Per no haver pogut assistir el president electe, contestà el vis-president En Pere Manén, qui després d'escusar al senyor Colomer, donà les gràcies al Concell elector en nom de la Junta Permanent, i afirmà que la Unió Catalanista seguirà actuant amb la mateixa puresa d'ideals com fins ara. Espera que l'estat depriment d'ànim que plana damunt l'Unió, passarà i tornarà a fer vida activa en defensa de les ideologies que han de salvar a Catalunya.

Després d'aquestes paraules, no havent-hi res més a tractar, s'aixecà la sessió a dos quarts d'una.

MARGINAL

PORTUGAL

TENINT la vista fixa en el seu pervindre, i per a arribar al complet posseïment de un lloc entre mitj de les nacions principals de la Europa, Portugal, aquesta petita nació que el seu millor pas cap al seu millorament va ésser el proclamar-se en República, deixant el jou de la monarquia a que estava somesa des de sa naixença amb ramarable decadència de cada dia mes accentuada, avui la petita República portuguesa se's anat de fet a la guerra.

Com? Enviant al front anglés i belga, 20 000 homes completament municionats per per l'Anglaterra, a canvi de pendre en concepte de lloguer, alguns barcos de'ls que Portugal se incautà, perteneixents als Imperis Centrals. I heu's aquí que aquest fet, l'enviu de aquest contingent de soldats al front, que en si mateix ja demostra llur transcendència, per a Portugal i'ls seus aliats i que per tant s'ha de tenir un cervell un xic buid per a no compendre-ho o lo que és lo mateix, no volguer-ho entendre, aquest fet, doncs, ha donat motiu, com alguns altres, a que la gent que pateixen de germanofilia, se possessin una vegada mes en ridicul.

Mes aquest ridiculisme—que ningú'ls hi pod privar—no té en si cap dret a que tot un país fassi el ridicul com ha succeït amb aquest assumpte i es de això, precisament, de lo que devèm de protestar amb totes les nostres forces puix que, una cosa es que aquesta gent se posin en ridicul negant la possibilitat de que sigui verídic l'avenç dels rusos, o dels italians apoderant-se de Goritzia, i una altra cosa diferent és el que se inventin telegrams que després son tramesos a tot arreu, com aquell en que'l dia 13, des de Badajoz, se deia de una manera autoritzada que a Lisboa havien ocorregut disturbis, produint-se 17 morts i nombrosos ferits, amb motiu de fer-se l'embarc dels 20 000 homes que van a la guerra.

Es que amb aquest telegrama inventat, com altres vegades, se ha fet guanyar alguna batalla als imperis centrals? Quin castic o de rrota se ha donat als aliats amb aquesta nova escampada falsament? Cap ni una, com es naturalíssim.

En canvi, propagant aquestes mentides, inventant insidioses calumnies com aquesta, amb el pretext de ajudar (a ben morir) als imperis centrals, tractant de inflar el gos germanòfil espanyol, lo que és fa de veritat es evidenciar-nos amb els nostres veïns els portuguesos, i sos aliats, i mentrestant se ajuda de

VOL VOSTÉ AUMENTAR SA CLIENTELA?

No perdi temps i vaigi o escrigui avui mateix a la casa

Esplugas

CREU CUBERTA, 32, (Hostafrancs) BARCELONA

fent un bon encàrrec de XAROPS, HORXAIES i SODES de sa fabricació. No té rival en el mercat, per sa elaboració esmeradíssima, feta amb els millors sucres i per sa presentació irreprovable.

debó, a forjar algo així com un càstic que després, al acabar la guerra, se donarà a Espanya.

I aixís, podem continuar per aquest camí emprés, sense que'ls molts vapors que'ns tirin a fons els alemanys i els austríacs, ens serveixin no com a una lliçó com aixís deuria ésser sinó ni tant sisquera, per a cursar la protesta de aquest fets, cosa inútila si bé es mira, ja que aquestes protestes deuria ésser corejades per tot el país, com passa, a Noruega, Suecia, Estats Units, Holanda, etc., etc. Aquí, pel contrari, quasi es pod dir que's reb amb una rialleta, sempre que'l telegraf ens trasmet algun nou enfonsament.

PÒL·LUX.

De l'Ajuntament

Sessió del 14 d'Agost

PRESIDEIX en Guasch; amb assistència de 15 regidors.

Es aprovada l'acta de la sessió última. Del despatx del dia, després de un gros debat, que intervenen en Prat i Vallvé, passa a la comissió de Governació la proposició firmada per en Vallvé i Lliteras.

També passa a la mateixa comissió la proposició den Prat i Larín.

(A mitx despatx en Guasch dona la Presidencia a l'Orovio.)

A l'hora dels precs, en Lliteras fa present a la Presidencia que se li ha dit que un dia de la setmana passada la brigada d'aigües va donar lloc a un espectacle que desdiu de un poble civilitzat.

Va ésser lligat en un arbre de la Rambla un gos i després amb la manguera se li va donar una serie de dutxes, fins que la pobre bestiola es va cansar de lladrar o rabiar.

Si es cert tal fet, demana un correctiu per a dits empleiats.

En Piñol desitja sapiguer qui es el quefe de dita brigada, lo que li contesta la Presidencia qu'és l'arquitecte.

En Vallvé pregunta com està l'assumpte de les aigües.

La Presidencia diu que, havent-se encarregat altre cop de la Presidencia de la Comissió el senyor Musolas, pel vinent dijous tindrem aigües.

En Nin fa alguna observació respecte al mateix assumpte.

I a seguit se aixecà la sessió.

LLOABLE INICIATIVA VASCA

LA patriòtica entitat vasca «Euzkeltzale-Bazkhuna» ha circulat una fulla en prò de la llengua nacional d'aquelles terres, sots el títol «El euskar en les escoles» de la qual fulla són aquestes paraules: «El trist estat de descomposició que lamentem en el poble, no és d'avui. Ens pervé de la indiferència; del desamor dels nostres pares... El mal va germinar, principalment, a l'escola, al col·legi. Allà el fer i brutal sentit pedagògic dels mestres se manifestava unit amb incontenibles odis, i un día el barbre «anillo» feu brollar dels ulls infantívols la primera amargura de les llàgrimes. Aquí l'infatuada vanitat dels «jauntxus» de ses mullers i de ses filles animaren la «instruida tonteria»

dels directores i directores de establiments educatius; i a cuita corrents se tingué de recloure els vells a la cuina i mocegar se la llengua per a pronunciar correctament les «ces» i les «zedes» castellanés. Desentonava tan el «dialecte» dels bosquerols que menjaven «borona»! L'estrangerisme, aquest estrangerisme elemental estúpit, causà horrosos estragos en varies generacions...

...L'escola, el col·legi recullen la joventut del País i la deformen... Es precis educar vascamment a la joventut, i per a poder fer això se fa necessari l'anar a la conquesta, sense dilacions, de l'escola i del col·legi...

...exigint que'ls establiments d'educació s'hi introduxei el nostre idioma, i us preguem (als pares i tutors d'educants) que per a complir aquest fi ens concediu vostra informació i vostra representació davant dels mestres i professors. A l'efecte, al peu d'aquesta fulla van inclosos dos butlletins, i una volta plens i en poder de «Euzkeltzale-Bazkhuna» totes les demès gestions corren a càrrec nostre.

En l'educació de les generacions futures está la clau dels destins del Poble vasco.

Fem avui divisa de combat a aquest crit: Sense quartel, contra l'escola i el col·legi exotitzants!»

NOVES

N'Antoni Colomer i Tubau que va ésser elegit el passat diumenge, i com esmentem en altre lloc, president de la «Unió Catalanista» ha dirigit al vis-president de dita entitat, En Pere Manén Artés, una carta no acceptant el càrrec que se li confià, alegant que hi ha altres homes en el sí de la «Unió» que están en condicions molt superiors a les seves.

La decisió es irrevocable.

Com ja anunciarem el diumenge passat, a les set menos quart del matí, arribà En Carles Bonet, el notable remer soci del Club de Mar, del «Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria», de Barcelona, havent fet el raid entre les dugues ciutats amb complet domini, sense cap fatiga, com aixís mateix ens ho manifestà en Bonet, quan tinguérem el gust de parlar-li.

Repetim, des d'aquí, la nostra mes coral felicitació an En Bonet, aixís com al Club de Mar, pel bon terme que tingué tant perillós raid.

Tarragona : Imp. Llorens i Cabré : Fortuny, 4

ANTIGUA CERRALLERIA - de la -
Vda. de Baldomer Baró
Plaça del Rei, 7 i 10

Se construeixen tota classe de panys de seguretat, báscules, romanés, portes ondulades, i tot el ram de cerralleria artística, etc., baix la direcció den

PAU RUIZ

Societat de socors mutuels
TARRAGONA I SA PROVINCIA
 dels casos de malaltia, vellesa, invalidesa, viudetat i mort
 Inscripta en el Govern Civil i en la Comissaria general
 de Segurs, segons mana la Llei.
 Director facultatiu; **DR. RABADÀ**
 Per a més informes dirigir-se al domicili social:
 Rambla St. Joan, 90, pral. De 10 a 12 i de 5 a 7

CLÍNICA I CONSULTORI PER A LES MALALTIES DE LA DONA
 Vies urinaries, Cirurgia operatoria, parts electroterapia i analisis micro quimic d'orina i productes patològics.
 Sero-Reacció de Wassermann.— Aplicació del 606.
BAIX LA DIRECCIÓ DEL DR. RABADÀ
*Ex-intern de l'Hospital de la Santa Creu, ex-ajudant de la Policlínica del Dr. Fargas i Metge
 de les Cases de Socors de Barcelona*
 Consulta de 10 a 12 i de 5 a 7. — Per a obrers, de 7 i mitja a 8 i mitja nit. — Per als pobres, franca
 dilluns, dimecres i dissabte de 12 i mitja a 1 i mitja.
 Rambla de Sant Joan, 90, entressol. — TARRAGONA

TIPOGRAFIA : DE :
 LLORENS : I : CABRÉ
 CARRER FORTUNY 4
 TARRAGONA :

HIMALAYA
 El rei dels
 licors estomacals
 FABRICANTS:
Fills de Joan Vilá Granada
 MARCA REGISTRADA
 Gran Diploma d'Honor en
 l'Exposició
 de Buenos Aires.
 Demanen en els cafès i pasteleries
 Indicats per a casaments,
 batetjos i banquets

Sastreria
Novitat
 = DE =
Lluís Montserrat
 PORTALET, 1
 PLASSA DE LA FONT, 51
TARRAGONA

Casa Lliteras
 Recomana al públic
 sos acreditats Cafés
 Torrefacció diària
 Gran assortit de articles
 del ram de ultramarins.
 Garantia absoluta amb la
 qualitat dels seus gèneros.
 Servei a domicili
 MAJOR, 3
TARRAGONA

STOCK
Michelin i Dunlop
 Accessoris i peces soltes per a
Bicicletes,
Motocicletes
i Automovils
 Oils lubricants, betzines i bujtes.
 Vulcanització i venda de Neumàtics
 i càmares per a tota classe de
 Autos
 Despatx i Exposició: MASDEU i C.^a
 Unió, 32 :: Telèfon 259
 Garage: Unió, 45
TARRAGONA

COLMADO CENTRAL
 = DE =
FREDERIC MIRET
 Fruites fresques, embutits, flames,
 conserves, vins, xampanyes
 :: i tota classe de comestibles ::
 UNIO, 28 — TELEFON 245
TARRAGONA

PAPERERIA I EFECTES D'ESCRITORI
 = DE =
JOAN M. PIÑOL
 Unió, 1 — TARRAGONA — Telefon 181
 Gran assortit en llibres ratllats de totes menes i tamanys : Escribants : Plumes
 Stilogràfiques : Pesa-carres : Copiadors, etc : Gran novetat en pitja pappers
 amb rellotje veritat : Postals de totes menes i albums per a les mateixes.
PREUS SUMAMENT BARATOS

MENJADORS DEL JARDÍ
 = DE =
FRANCISCO LÓPEZ
 AUGUST, 15, I COMTE DE RIUS, 16
TARRAGONA
 Se serveixen cuberts des de 1'50 pessetes en
 endavant i a la carta.
 Hospedatges per temporada a preus con-
 vencionals.
 : Habitacions amb llum elèctrica :

Hotel Internacional
 Recentment inaugurat
 Confort modern
COMTE DE RIUS, 17
I AUGUST, 26
TARRAGONA

Petit Versailles
Bar de Moda
 Refrescos - Cafè - Li ors - Dolços
 Expledit servei
 : de Restaurant :
 Piano elèctric - Overt dia i nit
Rambla San Joan, núm. 49
Telèfon, 242
Tarragona

FRANCISCO COCA
 Lo millor en comestibles
RAMBLA CASTELAR, 24
 Corbates
 i articles per a home
Gilabert Germans
 PREUS BARATOS
Pere Lloret
 Corredor Reial de Comerç
 Apodaca, 9

Sabateria
"La Mariposa"
 = DE =
Joan Domenech
 Calçats econòmics,
 a mida i de luxe.
PREUS FIXOS
 Grans existències
 de totes mides i
 classes.
Carrer Major, 2
Tarragona

Fàbrica de Braguers
 = I DE =
Aparatos Ortopèdics
(TRENCA TS)
 EL BRAGUER-ARTICULAR-REGU-
 LADOR sistema MONTSERRAT es
 el mes pràctic i modern per a la re-
 tensió i curació de les hernies per
 cròniques i rebel·des que signin.
 Grans existències de BRAGUERETS
 DE GOMA per a la radical curació
 de les hernies de la infància i tot lo
 concernent a Cirurgia i Ortopèdia.
ESPECIALITAT
EN LA CONSTRUCCIÓ
DE FAIXES VENTRALS
CASA MONTSERRAT
 UNIÓN, 34 — TARRAGONA

MOSTELLE
 El Vermouth més
 higiènic
(RAIMOST)
 Un excelent refresc
 Suc de raim sense alcohol
 El millor aliment en les
 malalties i convales-
 cencia
The Grape Juice Co. L^d
 Londres i Tarragona
 Se ven per tot arreu

FERRETERIA MALLOL
 Bateria de cuina :: Eines de totes classes :: Articles per
 a magatzems de vins i olis.
 Objectes per a regals — — Articles per a Sports
Sant Agustí, 9 i 11. — Tarragona